

ZESTAW KONTROLNY DLA NAUCZYCIELA/-LKI

Lp.	Nazwa gatunku	Grupa*	Opis	Miniatura zdjęcia
1	rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	P	Jestem rośliną żyjącą głównie w Azji i niewielkiej części Europy. W Polsce spotkacie mnie na skrajach wilgotnych lasów grądowych oraz łągowych Warmii i Mazur. Moja owłosiona łodyga wyrasta z poziomego kłącza i osiąga 100 cm wysokości. Znajduje się na niej dużo złożonych piłkowanych liści, a na szczycie pędów są luźne groniaste kwiatostany. Kwitnę przez całe lato drobnymi, pięciopłatkowymi żółtymi kwiatami. Jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową, ale ludzie nie do końca wiedzą dlaczego moje populacje stale się zmniejszają.	
2	mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	M	Jestem malutkim ssakiem, ale mam wielkie skrzydła. Są ponad 4 razy dłuższe niż moje ciało! Mam też długie, brązowo-czarne futerko i szpiczaste, szerokie uszy. Najbardziej lubię latać nocą po lesie i jeść motyle. Dni spędzam w różnych kryjówkach: szczelinach pni, pod odstającą korą, ale też w pęknięciach ścian waszych domów. Zimą możecie mnie znaleźć w jaskiniach lub w chłodnych podziemiach fortów.	
3	kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	A	Jestem małym płazem bezogonowym. Na grzbiecie mam gruczoły jadowe, a na brzuchu jaskrawe pomarańczowe plamy. Dzięki temu skutecznie odstrasza ludzi i inne zwierzęta. Żyję w wodzie, zadowolają mnie nawet niewielkie kałuże albo koleiny na polnych drogach. Jak wysychają – szukam sobie nowego domu. Na ląd wychodzę tylko, by móc tam wygodnie zapaść w zimowy sen.	
4	jarząbek zwyczajny <i>Bonasa bonasia</i>	B	Jestem najmniejszym europejskim kurakiem o krępej sylwetce i krótkich nogach. Nie przepadam za lataniem, więc wybieram się tylko w krótkie podróże. Mam szare upierzenie z łuskowatym czarnym wzorem, mały czubek na głowie, a pod okiem białą plamę. Moje podgardle jest czarne z białą obwódką, dziób - czarny i krótki. W Polsce zamieszkuję gęste lasy iglaste i mieszane z bogatym runem w górach oraz na wschodzie kraju. Lubię kąpiele w piasku.	
5	wilk szary <i>Canis lupus</i>	M	Jestem drapieżnym ssakiem, zamieszkującym lasy, równiny oraz tereny bagienne. Mierzę do 170 cm długości (wraz z ogonem), mam grube białobrązowe lub -czarne futro, szpiczaste uszy, długi ogon i przenikliwe jasne oczy. W moim pysku są 42 ostre zęby, które z łatwością złapią ryby, mniejsze ssaki, jelenie, dziki czy sarny. Czasem zjadam także padlinę. Jestem zwierzęciem stadnym. Moja wataha wyznacza sobie terytorium, którego nie może naruszać inna. Kiedyś w całej Polsce oraz innych częściach świata żyło wielu moich braci oraz siostr. Potem ludzie zaczęli na nas polować i zostało nas naprawdę niewiele. Teraz ludzie mnie chronią, jakby wreszcie zrozumieli, że jestem bardzo cennym gatunkiem.	

6	bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	M	Jestem mądrym ziemnowodnym gryzoniem, podobno największym w całej Europie i Azji. Bardzo przywiązuję się do swojego terytorium, rodziny i drugiej połówki. Mam kilka wyjątkowych zdolności, m.in. umiem przebywać pod wodą nawet cały kwadrans, a moje silne siekacze ścinają drzewa o metrowej średnicy. Mam duży, spłaszczony ogon pokryty zrogowaciałą łuską, który pomaga mi nie tylko sterować w wodzie, ale też magazynuję w nim tłuszcz i dzięki temu nie marznę. Pracuję w nocy, dlatego ciężko jest mnie spotkać podczas leśnych wędrówek. Możecie jednak poznać mój dom po tamach i żeremiach, w których się skrywam.	
7	dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	B	Jestem średniej wielkości ptakiem zamieszkującym lasy Eurazji. Zamieszkuję bory iglaste, lasy mieszane, ale też zadrzewienia i duże parki miejskie. Moje pióra są zwykle całe czarne, choć czasem na brzuchu jestem ciemnoszary. Samce mojego gatunku mają charakterystyczną, czerwoną czapczkę od czoła do karku, samice - jedynie wąską czerwoną przepaskę na potylicy. Dobieramy się w stałe pary nawet na całe życie. Mam żółte oczy i bardzo mocny, jasny dziób. Wykuwam nim w pniach drzew dziuple i szukam pożywienia, głównie mrówek oraz kózkowatych. Z moich dziupli korzysta kilkadziesiąt gatunków ptaków, ssaków oraz zwierząt bezkręgowych.	
8	żuraw zwyczajny <i>Grus grus</i>	B	Jestem dostojnym, szarym ptakiem z długimi, zwisającymi piórami na ogonie i grzbiecie. Moja głowa jest u góry karminowa, jej boki są białe, a czoło i przód długiej szyi - czarne. Do niedawna można mnie było spotkać w całej Europie, ale ludzie osuszyli podmokłe lasy i zniszczyli moje łągowiska. Dziś w Polsce występuję tylko miejscowo, dlatego zostałem objęty ścisłą ochroną gatunkową. Wymagam waszej pomocy i dbania o moje siedliska: rozległe bagna wśród lasów, torfowiska, wrzosowiska, tereny podmokłe i bagienne nad jeziorami oraz starorzeczami.	
9	dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	B	Jestem średniej wielkości ptakiem Eurazji. Zamieszkuję stare lasy liściaste (buczyny, grądy i łągi), zadrzewienia śródpolne, a nawet szpalery wokół stawów. Lubię martwe i obumierające drzewa, w których wykuwam sobie dziuple. Żeruję głównie na ziemi lub w miękkim drewnie, szukając mrówek i innych owadów. Jem też jarzębinę, orzechy i owoce bzu. Moja głowa, kark, szyja oraz spód ciała są szare, a skrzydła oliwkowe. Po bokach głowy, za dziobem mam czarny wąs. U samców na czole pojawia się mała czerwona czapczka, za którą biegną brunatne pręgi. W pary dobieramy się tylko na lęgi.	
10	poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	I	Jestem małym mięczakiem lądowym, mierzącym do 2 mm wzrostu. Lubię różnego rodzaju siedliska bogate w wapień, np. wilgotne łąki, młaki, zarośla czy słone bagna nadmorskie. Poznać mnie można po lewoskrętnej brązowej muszli z sercowatym otworem i 4-5 ząbkami uzbrojenia otworu. Mam ciemnoszare, krępe ciało oraz grube czułki zakończone wrażliwymi oczami. Po spodniej stronie głowy mam otwór gębowy z tzw. tarką, która pomaga mi zdobywać pokarm. W wilgotne poranki żeruję na zbutwiałych liściach roślin, zjadając rozwijające się tam mikroorganizmy. Jestem gatunkiem wysoko zagrożonym wyginięciem w skali całego świata, dlatego m. in. w Polsce objęto mnie ścisłą ochroną.	

*Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

ZESTAW DLA UCZNIÓW/UCZENNIC

rzepak szczeciniasty

mopek

kumak nizinny

jarząbek zwyczajny

wilk szary

bóbr europejski

dzięcioł czarny

żuraw zwyczajny

dzięcioł zielonosiwy

poczwarówka zwężona

1. Jestem rośliną żyjącą głównie w Azji i niewielkiej części Europy. W Polsce spotkacie mnie na skrajach wilgotnych lasów grądowych oraz łągowych Warmii i Mazur. Moja owłosiona łodyga wyrasta z poziomego kłącza i osiąga 100 cm wysokości. Znajduje się na niej dużo złożonych piłkowanych liści, a na szczycie pędów są luźne groniaste kwiatostany. Kwitnę przez całe lato drobnymi, pięciopłatkowymi żółtymi kwiatami. Jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową, ale ludzie nie do końca wiedzą dlaczego moje populacje stale się zmniejszają.

2. Jestem malutkim ssakiem, ale mam wielkie skrzydła. Są ponad 4 razy dłuższe niż moje ciało! Mam też długie, brązowo-czarne futerko i szpiczaste, szerokie uszy. Najbardziej lubię latać nocą po lesie i jeść motyle. Dni spędzam w różnych kryjówkach: szczelinach pni, pod odstającą korą, ale też w pęknięciach ścian waszych domów. Zimą możecie mnie znaleźć w jaskiniach lub w chłodnych podziemiach fortów.

3. Jestem małym płazem bezogonowym. Na grzbiecie mam gruczoły jadowe, a na brzuchu jaskrawe pomarańczowe plamy. Dzięki temu skutecznie odstrasza ludzi i inne zwierzęta. Żyję w wodzie, zadowolają mnie nawet niewielkie kałuże albo koleiny na polnych drogach. Jak wysychają – szukam sobie nowego domu. Na ląd wychodzę tylko, by móc tam wygodnie zapaść w zimowy sen.

4. Jestem najmniejszym europejskim kurakiem o krępej sylwetce i krótkich nogach. Nie przepadam za lataniem, więc wybieram się tylko w krótkie podróże. Mam szare upierzenie z łuskowatym czarnym wzorem, mały czubek na głowie, a pod okiem białą plamę. Moje podgardle jest czarne z białą obwódką, dziób - czarny i krótki. W Polsce zamieszkuję gęste lasy iglaste i mieszane z bogatym runem w górach oraz na wschodzie kraju. Lubię kąpiele w piasku.

5. Jestem drapieżnym ssakiem, zamieszkującym lasy, równiny oraz tereny bagienne. Mierzę do 170 cm długości (wraz z ogonem), mam grube biało-brązowe lub -czarne futro, szpiczaste uszy, długi ogon i przenikliwe jasne oczy. W moim pysku są 42 ostre zęby, które z łatwością złapią ryby, mniejsze ssaki, jelenie, dziki czy sarny. Czasem zjadam także padlinę. Jestem zwierzęciem stadnym. Moja wataha wyznacza sobie terytorium, którego nie może naruszać inna. Kiedyś w całej Polsce oraz innych częściach świata żyło wielu moich braci oraz siostr. Potem ludzie zaczęli na nas polować i zostało nas naprawdę niewiele. Teraz ludzie mnie chronią, jakby wreszcie zrozumieli, że jestem bardzo cennym gatunkiem.	6. Jestem mądrym ziemnowodnym gryzoniem, podobno największym w całej Europie i Azji. Bardzo przywiązuję się do swojego terytorium, rodziny i drugiej połówki. Mam kilka wyjątkowych zdolności, m.in. umiem przebywać pod wodą nawet cały kwadrans, a moje silne siekacze ścinają drzewa o metrowej średnicy. Mam duży, spłaszczony ogon pokryty zrogowaciałą łuską, który pomaga mi nie tylko sterować w wodzie, ale też magazynuje w nim tłuszcz i dzięki temu nie marznę. Pracuję w nocy, dlatego ciężko jest mnie spotkać podczas leśnych wędrówek. Możecie jednak poznać mój dom po tamach i żeremiach, w których się skrywam.
7. Jestem średniej wielkości ptakiem zamieszkującym lasy Eurazji. Zamieszkuję bory iglaste, lasy mieszane, ale też zadrzewienia i duże parki miejskie. Moje pióra są zwykle całe czarne, choć czasem na brzuchu jestem ciemnoszary. Samce mojego gatunku mają charakterystyczną, czerwoną czapeczkę od czoła do karku, samice - jedynie wąską czerwoną przepaskę na potylicy. Dobieramy się w stałe pary nawet na całe życie. Mam żółte oczy i bardzo mocny, jasny dziób. Wykuwam nim w pniach drzew dziuple i szukam pożywienia, głównie mrówek oraz kózkowatych. Z moich dziupli korzysta kilkadziesiąt gatunków ptaków, ssaków oraz zwierząt bezkręgowych.	8. Jestem dostojnym, szarym ptakiem z długimi, zwisającymi piórami na ogonie i grzbiecie. Moja głowa jest u góry karminowa, jej boki są białe, a czoło i przód długiej szyi - czarne. Do niedawna można mnie było spotkać w całej Europie, ale ludzie osuszyli podmokłe lasy i zniszczyli moje łągowiska. Dziś w Polsce występuję tylko miejscowo, dlatego zostałem objęty ścisłą ochroną gatunkową. Wymagam waszej pomocy i dbania o moje siedliska: rozległe bagna wśród lasów, torfowiska, wrzosowiska, tereny podmokłe i bagienne nad jeziorami oraz starorzeczami.
9. Jestem średniej wielkości ptakiem Eurazji. Zamieszkuję stare lasy liściaste (buczyny, grądy i łęgi), zadrzewienia śródpolne, a nawet szpalery wokół stawów. Lubię martwe i obumierające drzewa, w których wykuwam sobie dziuple. Żeruję głównie na ziemi lub w miękkim drewnie, szukając mrówek i innych owadów. Jem też jarzębinę, orzechy i owoce bzu. Moja głowa, kark, szyja oraz spód ciała są szare, a skrzydła oliwkowe. Po bokach głowy, za dziobem mam czarny wąs. U samców na czole pojawia się mała czerwona czapeczka, za którą biegną brunatne pręgi. W pary dobieramy się tylko na łęgi.	10. Jestem maleńkim mięczakiem lądowym, mierzącym do 2 mm wzrostu. Lubię różnego rodzaju siedliska bogate w wapienie, np. wilgotne łąki, młaki, zarośla czy słone bagna nadmorskie. Poznać mnie można po lewoskrętnej brązowej muszli z sercowatym otworem i 4-5 ząbkami uzbrojenia otworu. Mam ciemnoszare, krępe ciało oraz grube czułki zakończone wrażliwymi oczkami. Po spodniej stronie głowy mam otwór gębowy z tzw. tarką, która pomaga mi zdobywać pokarm. W wilgotne poranki żeruję na zbutwiałych liściach roślin, zjadając rozwijające się tam mikroorganizmy. Jestem gatunkiem wysoko zagrożonym wyginięciem w skali całego świata, dlatego m. in. w Polsce objęto mnie ścisłą ochroną.

Projekt finansowany z:

www.eeagrants.org

Pomoce zostały opracowane w ramach projektu Zgodnie z Naturą, prowadzonego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

www.globalna.ceo.org.pl

Opracowanie: Paulina Brokos

Źródła fotografii: <http://www.wikipedia.org/>, <http://ptakipolskie.blox.pl/>, <http://www.naturschutz-fachinformationssysteme-nrw.de/>, <http://www.poczwarowki.kp.org.pl/>, <http://www.resimsitesi.com/>